

VÄLIKYSYMYS 2/2008 vp

Yliopistojen aseman ja toimintaedellytysten turvaaminen

Eduskunnalle

Suomen yliopistot on uudistettava vastaamaan nopeasti muuttuvaa globaalia ja eurooppalaista kehitystä sekä uusia kansallisia haasteita. Kehittäminen tulee tehdä kuitenkin siten, että turvataan kattava yliopistoverkko koko maassa, yliopistojen riippumattomuus ja vahva autonomia sekä keskinäinen tasavertaisuus niin toimintaresurssien kuin henkilöstön palvelussuhteiden osalta.

Suomen kansallinen menestys on perustunut ja perustuu jatkossakin alueellisesti kattavaan, julkiseen ja laadukkaaseen koulutusjärjestelmään. Yliopistolaitos ei ole vain keskeinen osa kansallisen sivistyksen luojaa, sen kivijalkaa, vaan se on myös samalla merkittävä tekijä suomalaisen yhteiskunnan tasa-arvoisuuden ja talouden kehittäjänä.

Yliopistouudistus on välttämätön, mutta hallitus on valinnut epätasa-arvoistavan tavan toteuttaa sitä. Viime hallituskaudella käynnistettiin koko korkeakoululaitoksen kehittämistyö tavoitteena yliopistojen autonomian lisääminen ja toimintaedellytysten parantaminen. Suureksi pettymykseksi kokonaisuus, jossa uudistetaan yliopistolakia, turvataan yliopistojen perusrahoitus ja kehitetään samalla koko yliopistoverkkoa, on osoittautumassa pääministeri Vanhasen II hallitukselle liian vaikeaksi kokonaisuudeksi hallita.

Yksi suomalaisen yliopistojärjestelmän keskeinen periaate on sivistysyliopisto. Yliopistojen tekemä tutkimus on riippumatonta ja toiminta rahoitettu pääosin valtion varoista, joita ovat täydentäneet muut rahoitusmuodot. Tärkeä lähtö-

kohta on niin yliopistojen kuin eri tieteenalojen välinen tasa-arvo. Yliopistoja on kohdeltu samojen periaatteiden ja kriteerien mukaisesti. Hallitus aikoo nyt luopua näistä periaatteista.

Tiede- ja teknologianeuvosto linjasi viime vaalikauden lopussa, että yliopistojen perusrahoitusta on lisättävä 200 miljoonalla eurolla tämän vaalikauden aikana. Tämän päälle tulisivat palkka- ja vuokratustannusten noususta aiheutuvat lisämenot.

Hallituksen kehyspäättöksen linjaukset korkeakoulujen osalta merkitsevät, että yliopistojen toimintaedellytykset tehdään kohtuuttoman riippuvaisiksi yksityisestä pääomasta. Linjaukset vaarantavat yliopistoissa tehtävän perustutkimuksen riippumattomuuden. Lisäksi ne asettavat mm. humanistiset ja yhteiskuntatieteelliset tieteenalat huonompaan asemaan verrattuna teknisiin tieteenaloihin, luonnontieteisiin ja muihin nopeasti käytäntöön soveltuviin tieteenaloihin.

Hallitus on muuttamassa koulutuspoliittista linjaa myös alueiden näkökulmasta. Sen linja eri-arvoistaa eri puolilla maata olevia yliopistoja ja maan eri osien kehitystä. Yksityistä rahoitusta ei saada kaikkiin yliopistoihin, eikä yliopistojen kaikilla tieteenaloilla ole välitöntä yritystaloudellista kytkentää. Periaate alueellisesti kattavasta ja tasa-arvoisesta sivistysyliopistoverkosta on murentumassa.

Sivistysyliopistojen tärkeä ominaisuus on niiden autonomia. Yliopistot nimeävät hallituksensa. Sekä henkilöstöllä että opiskelijoilla on edus-

tus päätöksenteossa. Nyt hallitus vähentää toimillaan todellisuudessa yliopistojen autonomiaa.

Hallituksen esitykset toisivat suuren muutoksen suomalaisen koulutusjärjestelmään. Autonomian ja riippumattomuuden perustan turvanneet yliopiston hallinto ja päätösvalta siirtyisivät merkittävästi yliopistojen ulkopuolisille tahoille, pääosin elinkeinoelämälle. Yliopistot ajautuisivat keskenään hyvin eriarvoiseen asemaan.

Hallituksen epätasa-arvoinen linjaus luo pitkällä aikavälillä vääristyneen kilpailuaseman. Säätiömallinen yliopisto saa rahaa rahan päälle ja pystyy nostamaan opettajien ja tutkijoiden palkkoja. Muut yliopistot painiskelevat samanaikaisesti 0-tasolla pysyvän perusrahoituksen kanssa. Lisäksi tuottavuusohjelma leikkaa yliopistojen käytössä olevia varoja. Jo nyt hallituksen lupaa perusrahoitus kuluu kasvavien toimintakulujen, kuten vuokrien ja palkkakustannusten kattamiseen, jolloin tutkimuksen ja opetuksen kehittämiseen ei uutta rahoitusta riitä. Suomen yliopistoissa opiskelija-opettajamäärän suhde on heikompi kuin useimmissa muissa maissa. Lisärahoitus on turvattava.

Oppositio ei ole yksin yliopistohuolensa kanssa. Vanhasen II hallituksen yliopistoja koskevat linjaukset kehysriihen yhteydessä ovat herättäneet hämmennystä ja aitoa huolta laajalti yliopistojohdon, henkilökunnan ja kansalaisten keskuudessa.

Edellä olevan perusteella ja Suomen perustuslain 43 §:ään viitaten esitämme asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan välikysymyksen:

Miten hallitus aikoo turvata tulevaisuudessa alueellisesti tasa-arvoisen, julkisen yliopistolaitoksen maassamme ja

miten hallitus aikoo huolehtia, että kaikkien yliopistojen perusrahoitus pysyy tasa-arvoisena ja takaa kaikkien yliopistojen mahdollisuuden laadukkaaseen opetukseen ja tutkimukseen ja varmistaa, että Suomeen ei synny kahden kerroksen yliopistoja?

Helsingissä 29 päivänä huhtikuuta 2008

Tarja Filatov /sd
Tuula Väättäinen /sd
Johanna Ojala-Niemelä /sd
Lauri Kähkönen /sd
Marko Asell /sd
Maria Guzenina-Richardson /sd
Valto Koski /sd
Kari Rajamäki /sd
Ilkka Kantola /sd
Maarit Feldt-Ranta /sd
Sirpa Paatero /sd
Heli Paasio /sd
Matti Saarinen /sd
Johannes Koskinen /sd
Jukka Gustafsson /sd
Pia Viitanen /sd
Kimmo Kiljunen /sd
Tommy Tabermann /sd
Antti Kalliomäki /sd

Krista Kiuru /sd
Merja Kuusisto /sd
Reijo Laitinen /sd
Tuula Peltonen /sd
Anneli Kiljunen /sd
Reijo Kallio /sd
Jutta Urpilainen /sd
Rakel Hiltunen /sd
Päivi Lipponen /sd
Erkki Tuomioja /sd
Tero Rönni /sd
Pauliina Viitamies /sd
Saara Karhu /sd
Miapetra Kumpula-Natri /sd
Antti Vuolanne /sd
Esa Lahtela /sd
Katja Taimela /sd
Matti Ahde /sd
Jacob Söderman /sd

VK 2/2008 vp — Tarja Filatov /sd ym.

Liisa Jaakonsaari /sd
Eero Heinäluoma /sd
Marjaana Koskinen /sd
Jouko Skinnari /sd
Matti Kauppila /vas
Markus Mustajärvi /vas
Jyrki Yrttiaho /vas
Mikko Kuoppa /vas
Jaakko Laakso /vas
Claes Andersson /vas
Unto Valpas /vas
Esko-Juhani Tennilä /vas
Veijo Puhjo /vas
Matti Kangas /vas
Pentti Tiusanen /vas
Minna Sirnö /vas
Martti Korhonen /vas

Paavo Arhinmäki /vas
Annika Lapintie /vas
Erkki Virtanen /vas
Merja Kyllönen /vas
Leena Rauhala /kd
Toimi Kankaanniemi /kd
Tarja Tallqvist /kd
Sari Palm /kd
Päivi Räsänen /kd
Kari Kärkkäinen /kd
Bjarne Kallis /kd
Raimo Vistbacka /ps
Pertti Virtanen /ps
Pentti Oinonen /ps
Pirkko Ruohonen-Lerner /ps
Timo Soini /ps